

Ubírané pančochy, vrchol ženské módy na Východní Moravě

Vánoce už pomalu klepou na dveře a řada z nás opět marně přemýšlí, co nadělit svým blízkým pod vánoční stromek. Že by zase obligátní ponožky?

Dárek sice ne příliš originální, zato však užitečný. Vždyť ochrannu chodidel před chladem používali lidé už v dávné historii. Nejstarší formou byly onuce – pruhy látky omotané kolem chodidel či lýtek, jejichž užívání je u nás doloženo z doby Velké Moravy. Onuce byly postupně nahrazeny punčochami, což byla textilní ochrana nohy dosahující obvykle ke koleni nebo nad něj pletená původně z přírodních přízí (vlna, bavlna aj.) nebo šitá z plátna, sukna či plsti (punčochy byly v dnešním smyslu slova delší ponožky, samotné slovo ponožka je velmi mladé, objevuje se až ve 20. století).

Na Valašsku a na celé východní Moravě byly až do konce 19. století rozšířeny tzv. ubírané punčochy „pančochy“. Ty bývaly buď tkané, nebo pletené z tmavé ovčí vlny.

Ve velkém se řemeslně zhotovovaly ve Vsetíně, podomácku na vesnicích (nejdéle, a to až do 2. sv.

války se vyráběly ve Valašské Senici, odkud se vyvážely na Slovensko). Jejich výrobě se věnovali většinou muži.

Začínalo se pletením na jehlicích (po upletení měly punčochy až 120 cm), následně se valchovaly v teplé vodě (aby se zpevnily a byly odolné vůči vlhku), čímž se

zkrátily asi na polovinu, proto se následně opět natahovaly a nakonec se řasily do desítek záhybů (faldů).

V dnešní době, kdy je snem většiny žen štíhlá noha, byste těmito punčochami dámám velkou radost neudělali, protože jejich nošení nohu opticky ztlušťovalo. Baculatá noha totiž byla pro Valachy dlouho ideálem krásy. Obyvatelé jiných regionů však už v 19. století považovali tyto punčochy za nejošklivější prvek zdejšího kroje, neboť „i ta nejrozkošnější nožka promění se v okamžení v tlustý vlněný pytel ...“ (napsal neznámý návštěvník Rožnova r. 1843) nebo „že jejich sfdaldované punčochy jejich nohy na pohled velmi tlusté a neformenné působí“ (zapsal Gallaš r. 1820).

Chcete-li tyto punčochy spatřit na vlastní oči a dozvědět se více o jejich výrobě, pak navštivte nové expozice Muzea regionu Valašsko na vsetínském zámku.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, MRV, Vsetín

Obr. Noha v ubírané punčoše. Fotoarchiv MRV